

รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ร่างระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
ปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ร่างระเบียบฯ) ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ว่าด้วยการให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกรผู้ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ระเบียบฯ) โดยได้นำแนวทางการออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสุดสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ที่ได้ดำเนินการปรับปรุงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และหลักการของบทบัญญัติมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ รวมทั้งหลักความพอสมควรแก่เหตุหรือหลักความได้สัดส่วนมากำหนดไว้ในร่างระเบียบฯ โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องผ่านทางเว็บไซต์ระบบกลางทางกฎหมาย (www.law.go.th) ตั้งแต่วันที่ ๑ - ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นจำนวน ๓๐ วัน ทั้งนี้ ส.ป.ก. ได้มีหนังสือถึงผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสำรวจความคิดเห็นผ่านระบบกลางทางกฎหมายภายในระยะเวลาที่กำหนดประกอบด้วย ๑) หัวหน้าส่วนราชการ จำนวน ๑๙ หน่วยงาน ๒) ผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๗๒ จังหวัด และ ๓) ประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) จำนวน ๓๔ ท่าน รวมทั้งได้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนได้เสีย บุคคลทั่วไป หรือผู้สนใจ ได้รับทราบร่างระเบียบฯ ผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ ส.ป.ก. (www.alro.go.th) และตอบแบบสำรวจความคิดเห็นประกอบการจัดทำร่างระเบียบฯ ในระบบกลางทางกฎหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและชัดเจน

ผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบการจัดทำร่างระเบียบฯ ผ่านระบบกลางทางกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนดข้างต้น สรุปได้ว่า มีผู้เข้าชมจำนวน ๑,๕๙๔ ราย และมีผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๒๔๐ ราย โดยมีประเด็นการรับฟังความคิดเห็น ผลการรับฟังความคิดเห็น และคำชี้แจง ดังนี้

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
๑. การแก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๘ โดยแก้ไขถ้อยคำในวรรคหนึ่งให้สอดคล้องกับการเพิ่มข้อ ๑๑/๑ และข้อ ๑๑/๒ และแก้ไขถ้อยคำในวรรคสองเดิมที่ไม่ชัดเจน และมีปัญหาในการตีความเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน กรณีเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรทำการฝ่าฝืนหน้าที่และไม่ต้องมีการแจ้งเตือนก่อนการออกคำสั่งให้สันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก.	๑.๑ การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด ต้องมีหนังสือแจ้งเตือนเพื่อให้เกษตรกรที่กระทำการฝ่าฝืนหน้าที่ มีโอกาสได้แก้ไขเยียวยาหรือปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด และหากเกษตรกรยังคงฝ่าฝืนโดยไม่มีเหตุอันสมควร ก็ให้ ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสันติธิการในที่ดินต่อไป - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๓๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๗.๙๒ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เห็นด้วยเนื่องจากเป็นการให้โอกาสและให้สิทธิแก่เกษตรกรที่จะได้ทราบว่าการกระทำของตนเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่อย่างไร และสามารถแก้ไขหรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด อย่างไรก็ตาม การกำหนดระยะเวลาดังกล่าวต้องมีความเหมาะสมโดยคำนึงถึงข้อจำกัดและบริบทของเกษตรกรและเห็นควรให้มีหนังสือแจ้งเตือนเพียงครั้งเดียว ซึ่งหากได้รับหนังสือแจ้งเตือนแล้วเกษตรกรรายนั้นยังคงเพิกเฉยเห็นควรให้ดำเนินการตามที่ระเบียบกำหนดโดยเคร่งครัดต่อไป และมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าตามร่างระเบียบฯ กำหนดให้กรณีที่เกษตรกรฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือนให้ดำเนินการตามข้อ ๑๑ ข้อ ๑๑/๑ และข้อ ๑๑/๒ ซึ่งให้อำนาจคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) ในการออกคำสั่งให้เกษตรกรสันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน จึงไม่ตรงกับประเด็นคำถามที่กำหนดในแบบสำรวจความคิดเห็นซึ่งระบุให้ ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๘ (ข้อ ๔ ของร่างระเบียบฯ) โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ (๑) <u>ผู้มีอำนาจในการออกคำสั่งให้เกษตรกรสันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน</u> การออกคำสั่งให้เกษตรกรสันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเป็นอำนาจของ คปจ. ซึ่งตามร่างระเบียบฯ ไม่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจออกคำสั่งดังกล่าวแต่อย่างใด ในกรณีที่ประเด็นคำถามในแบบสำรวจความคิดเห็นระบุว่า ให้ ส.ป.ก.จังหวัด ดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินนั้น เนื่องจาก ส.ป.ก.จังหวัด มีหน้าที่ที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ให้ครบถ้วนเสียก่อน จึงจะสามารถนำเสนอ คปจ. พิจารณาออกคำสั่งต่อไปได้ กรณีนี้จึงไม่มีประเด็นต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑.๖๗ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นว่า การกระทำความผิดไม่ควรได้รับการเยียวยาไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น ๑.๒ การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรที่กระทำการฝ่าฝืนหน้าที่โดยการขายที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. (ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน) สิ้นสิทธิในที่ดินได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือน - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๑๖๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๓๓ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า การขายที่ดินเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบอย่างชัดเจนกับทั้งยอมแสดงให้เห็นได้ว่าเกษตรกรไม่ต้องการที่ดินนั้นแล้ว สิทธิในที่ดินจึงต้องสิ้นสุดลงทันที และเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ผู้ได้รับสิทธิทำกินจาก ส.ป.ก. กระทำการฝ่าฝืนระเบียบ ตลอดจนป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดกล่าวเป็นอาชญากรรม รวมทั้งควรสงวนที่ดินไว้เพื่อประกอบเกษตรกรรม จึงเห็นควรให้ดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทันทีโดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือน อย่างไรก็ตาม ควรคงเรื่องการแจ้งสิทธิและแจ้งข้อเท็จจริงก่อนการออกคำสั่งให้สิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน และ ส.ป.ก.จังหวัด ควรสร้างการรับรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับข้อกฎหมาย ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความโปร่งใสแก่เกษตรกรด้วย นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ข้อ ๘ วรรคหนึ่ง กำหนดกรณีการฝ่าฝืนหน้าที่ที่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือนให้เกษตรกรปฏิบัติให้ถูกต้องซึ่งรวมถึงการขายที่ดินด้วย	(๒) กรณีที่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือนและกรณีที่ไม่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือนตามข้อ ๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง การกำหนดกรณีการฝ่าฝืนหน้าที่และต้องมีหนังสือแจ้งเตือนตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง เป็นการกำหนดกรณีที่เป็นกรณีการกระทำฝ่าฝืนหน้าที่ในลักษณะเป็นหลักทั่วไป โดยกำหนดให้ต้องมีหนังสือแจ้งเตือนให้เกษตรกรแก้ไขเยียวยาหรือปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดอันเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรฐานในการปฏิบัติราชการที่สูงกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ กล่าวคือ หากเกษตรกรที่กระทำการฝ่าฝืนหน้าที่ได้แก้ไขเยียวยาหรือปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดตามหนังสือแจ้งเตือนจะมีผลให้เหตุแห่งการออกคำสั่งให้สิ้นสิทธิระงับลงได้ ทั้งนี้ การดำเนินการตามวรรคนี้ นอกจากจะต้องมีหนังสือแจ้งเตือนแล้วยังต้องดำเนินการตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อให้โอกาสเกษตรกรได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	ในขณะที่ข้อ ๘ วรรคสอง กำหนดว่าหากมีการขายที่ดิน ไม่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือน จึงมีเนื้อความขัดแย้งกัน สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๗๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒๕ ไม่เห็นด้วย โดยมีความเห็นสรุปว่า ควรมีหนังสือแจ้งเตือนก่อนดำเนินการสั่งให้เกษตรกรสืบลิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน เนื่องจากเกษตรกรบางรายอาจฝ่าฝืนระเบียบด้วยความจำเป็นหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และการสั่งให้สืบลิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินจะทำให้เกษตรกรต้องสูญเสียที่ดินในส่วนที่เหลือจนกลายเป็นผู้ไร้ที่ดินทำกินซึ่งไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม นอกจากนี้ เนื่องจากคำสั่งให้สืบลิทธิในนี้อาจกระทบสิทธิของเกษตรกรจึงควรให้โอกาสเกษตรกรได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนเสียก่อน ตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ๑.๓ <u>การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรที่กระทำการฝ่าฝืนหน้าที่และไม่สามารถหาตัวได้พบ สืบลิทธิในที่ดินได้ทันทีโดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือน</u> - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๑๖๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๗๐.๔๒ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า จะเป็นประโยชน์ต่อการนำที่ดินมาเข้าสู่กระบวนการจัดที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกรรายอื่นตามระเบียบต่อไป โดยควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีความชัดเจนว่ากรณีใดจะเป็นกรณีที่หาตัวเกษตรกร	สำหรับการกำหนดกรณีการฝ่าฝืนหน้าที่ซึ่งสามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสืบลิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินได้โดยไม่ต้องแจ้งเตือนตามข้อ ๘ วรรคสอง เป็นการกำหนดข้อยกเว้นบททั่วไปตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ เฉพาะการฝ่าฝืนหน้าที่โดยการขายและการฝ่าฝืนหน้าที่และไม่สามารถหาตัวเกษตรกรผู้กระทำการฝ่าฝืนได้พบเท่านั้นที่จะสามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสืบลิทธิการเข้าทำประโยชน์ได้โดยไม่ต้องมีหนังสือแจ้งเตือน อย่างไรก็ตาม ในการออกคำสั่งให้เกษตรกรสืบลิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวยังคงต้องดำเนินการตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยการให้โอกาสเกษตรกรได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนด้วย ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติจึงไม่มีประเด็นต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	ไม่พบ และควรมีหนังสือแจ้งเตือนหรือปิดประกาศให้ทายาทหรือผู้ใกล้ชิดทราบด้วย สำหรับผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๖๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒๘.๗๕ ไม่เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า ควรกำหนดให้มีการแจ้งด้วยวิธีการปิดประกาศ ณ ที่ทำการผู้ปกครองท้องที่ที่ที่ดินนั้นตั้งอยู่ และแจ้งให้เกษตรกรทราบตั้งแต่ขั้นตอนยื่นคำขอรับการคัดเลือกและจัดที่ดินว่า หากมีการกระทำฝ่าฝืนระเบียบข้อนี้จะใช้วิธีการแจ้งโดยการปิดประกาศ และควรให้มีการแจ้งเตือนเป็นหนังสือและกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งในกรณีที่หาตัวไม่พบสามารถดำเนินการส่งหนังสือแจ้งเตือนโดยวิธีการอื่นได้ เช่น การส่งคำคู่ความหรือเอกสารตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗๖ เป็นต้น อีกทั้งควรมีการออกประกาศหรือปิดประกาศในพื้นที่เพื่อหาตัวเกษตรกร นอกจากนี้ เนื่องจากคำสั่งให้สันติธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินอาจกระทบสิทธิของเกษตรกร จึงควรให้โอกาสเกษตรกรได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนเสียก่อนตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๓๐	(๓) <u>การดำเนินการกรณีเกษตรกรฝ่าฝืนหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและไม่สามารถหาตัวได้พบ</u> หาก ส.ป.ก.จังหวัด ตรวจสอบพบว่า เกษตรกรที่ฝ่าฝืนหน้าที่มีรายชื่อปรากฏอยู่ในภูมิลำนาคตามทะเบียนบ้านแห่งใดแห่งหนึ่ง กรณีนี้ยังถือว่าสามารถหาตัวเกษตรกรได้พบซึ่งต้องดำเนินการแจ้งเตือนตามข้อ ๘ วรรคหนึ่ง โดยวิธีการแจ้งตามหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ในกรณีที่ไม่ปรากฏชื่อของเกษตรกรอยู่ในภูมิลำนาคตามทะเบียนบ้านแห่งใดแห่งหนึ่งหรือเกษตรกรมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกลางถือว่าเป็นกรณีที่ไม่สามารถหาตัวเกษตรกรได้พบ ซึ่งเข้าลักษณะตามข้อ ๘ วรรคสอง ที่ไม่ต้องแจ้งเตือนให้เกษตรกรแก้ไขเยียวยา แต่ ส.ป.ก.จังหวัด ยังคงต้องดำเนินการตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อให้โอกาสเกษตรกรได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนก่อนที่จะออกคำสั่งให้เกษตรกรสันติธิการเข้าทำประโยชน์ โดยวิธีการแจ้งเป็นไปตามหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
		ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวเป็นประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานจึงไม่ต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ
๒. เพิ่มเติมหลักเกณฑ์การดำเนินการกรณีการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ดังนี้ - <u>เพิ่มบทนิยามในข้อ ๔</u> โดยเพิ่มบทนิยามคำว่า “คู่สมรส” “บุตร” “เครือญาติ” และ “เปลี่ยนแปลงอาชีพ” - <u>เพิ่มข้อ ๘/๑</u> โดยกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการกรณีเกษตรกรเปลี่ยนแปลงอาชีพจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมไปประกอบอาชีพอื่นซึ่งเป็นเหตุให้ขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม - <u>เพิ่มข้อ ๑๐</u> โดยกำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับให้เกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ	๒.๑ <u>การกำหนดให้ผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. ซึ่งขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรเพราะได้เปลี่ยนแปลงอาชีพไปแล้ว (ผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. นั้นได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ในรอบฤดูกาลผลิตไปประกอบอาชีพที่ไม่ใช่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก) มีหน้าที่ต้องแจ้งให้ ส.ป.ก. หรือ ส.ป.ก.จังหวัด ทราบภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ (ในกรณีที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้แจ้งภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ)</u> - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๑๙๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๐ เห็นด้วย โดยมีความเห็นสรุปว่า เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรไว้เรียบร้อยแล้ว หากเกษตรกรผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. ขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรเพราะได้เปลี่ยนแปลงอาชีพไปแล้ว ย่อมมีหน้าที่แจ้งให้ ส.ป.ก. หรือ ส.ป.ก.จังหวัด ทราบ เพื่อจะได้นำที่ดินไปจัดให้แก่เกษตรกรรายอื่นที่มีคุณสมบัติได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป อย่างไรก็ตาม ไม่ควรกำหนดระยะเวลาการแจ้งที่น้อยเกินไปเนื่องจากต้องหาเครือญาติผู้มีคุณสมบัติในการรับสิทธิ โดยควรเพิ่มระยะเวลาการแจ้งเป็น ๙๐ วัน หรือ ๑๘๐ วัน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ในการเริ่มนับการเปลี่ยนแปลงอาชีพสำหรับการประกอบอาชีพ ๒ อาชีพควบคู่กันของเกษตรกรให้มีความชัดเจนด้วย	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การดำเนินการกรณีการเปลี่ยนแปลงอาชีพตามร่างระเบียบฯ โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ (๑) <u>การกำหนดระยะเวลาในการแจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพ และการยื่นคำขอโอนหรือขอสละสิทธิในที่ดินของผู้ที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ</u> เดิม (ร่าง) ระเบียบฯ ได้กำหนดระยะเวลาให้แจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพและยื่นคำขอโอนหรือขอสละสิทธิในที่ดินไว้ ๙๐ วัน ต่อมาคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการกำหนดระยะเวลาที่นานเกินไป เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการกำหนด (ร่าง) ระเบียบฯ นี้ เป็นการให้โอกาสแก่เกษตรกรที่ฝ่าฝืนระเบียบฯ โดยการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ประกอบกับเมื่อพิจารณา

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
สามารถดำเนินการตามแนวทางเดียวกับข้อ ๘/๑ - แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๑๐ โดยเพิ่มช่องทางการยื่นคำขอ สละสิทธิการเข้าทำประโยชน์ ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร กล่าวคือ ให้ยื่นคำขอสละสิทธิ หรือคำขอบอกเลิกสัญญาเช่า สัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาจัดให้โดยมีค่าชดเชยได้ ณ ส.ป.ก.จังหวัด ท้องที่ใด ท้องที่หนึ่ง หรือ ส.ป.ก. (สำหรับการยื่นคำขอหรือการติดต่อ โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เกษตรกรสามารถดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่ง ส.ป.ก. ได้ออกประกาศเพื่อรองรับไว้แล้ว)	สำหรับผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๔๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕๘ ไม่เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า ควรขยายระยะเวลาแจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีวะเป็น ๙๐ วัน ๑๘๐ วัน หรือ ๑ ปี เนื่องจากเกษตรกรต้องการเวลาเพื่อพิจารณาว่าการประกอบเกษตรกรรมกับการทำอาชีพอื่นอย่างใดจะมีความมั่นคงกว่ากัน รวมทั้งกรณีที่ไม่ได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพภายในระยะเวลาที่กำหนดควรให้เป็นอำนาจของ คปจ. ในการพิจารณา นอกจากนี้ เนื่องจากการประกอบเกษตรกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคตสามารถใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือการเกษตรที่ทันสมัยซึ่งจะส่งผลให้ระยะเวลาในการทำ การเกษตรลดลง จึงไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาส่วนใหญ่ในรอบปีเพื่อประกอบ เกษตรกรรมและสามารถประกอบอาชีพอื่นควบคู่ไปด้วยได้ ๒.๒ <u>การกำหนดให้ผู้ที่ยื่นเปลี่ยนแปลงอาชีพสามารถยื่นคำขอโอนหรือสละสิทธิ ในที่ดิน เพื่อให้คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ (ที่มีคุณสมบัติเป็นเกษตรกร) เป็นผู้รับโอนหรือรับการจัดที่ดินแทนที่ดินได้ ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ เปลี่ยนแปลงอาชีพ (ในกรณีที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพอยู่ก่อนวันที่ระเบียบนี้ ใช้บังคับ ให้แจ้งภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ)</u> - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๑๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๑.๒๕ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับ หลักการตกทอดทางมรดก และคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติที่มีคุณสมบัติ เป็นเกษตรกรเป็นบุคคลที่มีสิทธิได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. จึงมีสิทธิรับโอน	ถึงจุดประสงค์ของเกษตรกรที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ จะเห็นได้ว่าเกษตรกรนั้นไม่ประสงค์จะประกอบอาชีพ เกษตรกรรมอีกต่อไป จึงต้องรู้แน่ชัดแล้วว่า ได้เปลี่ยนแปลงอาชีพไปเมื่อใด จึงสมควรให้ปรับแก้ไข ระยะเวลาดังกล่าว เป็น ๖๐ วัน ซึ่งเป็นระยะเวลา ที่เกษตรกรจะรู้จักอาชีพใหม่ของตนเองว่าจะสามารถ ประกอบอาชีพได้ดีหรือไม่ อย่างไร (๒) <u>การเปลี่ยนแปลงอาชีพเพราะขาดคุณสมบัติ ความเป็นเกษตรกรซึ่งต้องพิจารณาจากการใช้เวลา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม</u> การเปลี่ยนแปลงอาชีพตามร่างระเบียบฯ กำหนดให้ พิจารณาจากการใช้เวลาส่วนใหญ่ในรอบฤดูกาลผลิต ไปประกอบอาชีพอื่น ในกรณีที่เกษตรกรประกอบ อาชีพอื่นควบคู่ไปกับการประกอบเกษตรกรรม โดยไม่กระทบต่อการประกอบเกษตรกรรมในรอบ ฤดูกาลผลิต ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ที่จะเกิดเหตุให้ขาดคุณสมบัติตามร่างระเบียบฯ ดังนั้น จึงไม่มีประเด็นต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	หรือรับการจัดที่ดินแทนที่ผู้ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. ที่ขาดคุณสมบัติได้อีกทั้งเกษตรกรเป็นผู้ถือครองและทำประโยชน์ที่ดินมาแต่เดิมย่อมมีการพัฒนาปรับปรุงแปลง รวมถึงมีสิ่งก่อสร้างอยู่บนแปลงที่ดิน ดังนั้น การนำที่ดินไปจัดให้กับบุคคลอื่นที่มีไ้พยายามอาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำขอโอนหรือสละสิทธิควรขยายระยะเวลาเป็น ๙๐ วัน หรือ ๑๒๐ – ๑๖๐ วัน และการโอนหรือการจัดที่ดินแทนที่กรณีดังกล่าวควรให้สิทธิเฉพาะคู่สมรสและบุตรที่มีคุณสมบัติเป็นเกษตรกรเท่านั้น สำหรับผู้แสดงความเห็นอีกจำนวน ๒๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๘.๗๕ ไม่เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า หากไม่มีคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ มารับโอนหรือรับการจัดที่ดินแทนที่และการเปลี่ยนแปลงอาชีพนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงไปประกอบอาชีพอื่นในภูมิลำเนาที่ได้รับการจัดที่ดิน ควรให้เกษตรกรรายนั้นได้รับการจัดที่ดินเช่นเดิมเนื่องจากการทำเกษตรสมัยใหม่ จะมีการนำเทคโนโลยีมาใช้จึงไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาส่วนใหญ่ ในการประกอบเกษตรกรรม นอกจากนี้ ควรเพิ่มระยะเวลาในการยื่นคำขอโอนหรือสละสิทธิเป็น ๙๐ วัน หรือ ๑๘๐ วัน	(๓) <u>การกำหนดให้คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ เป็นผู้รับโอนหรือรับการจัดที่ดินแทนผู้ที่เปลี่ยนแปลงอาชีพ โดยไม่ได้จำกัดให้สิทธิเฉพาะคู่สมรสและบุตร</u> เนื่องจากการกำหนดให้คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ มีสิทธิเป็นผู้รับโอนหรือรับการจัดที่ดินแทนที่เกษตรกรผู้ที่เปลี่ยนแปลงอาชีพเป็นการกำหนดให้สอดคล้องกับระเบียบ คปก. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือตกทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งร่างระเบียบฯ นี้ ไม่อาจกำหนดหลักเกณฑ์ให้ขัดหรือแย้งกับการโอนและการจัดที่ดินแทนที่เกษตรกรผู้สละสิทธิตามหลักการของระเบียบดังกล่าวได้ จึงไม่มีประเด็นต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
๓. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. บางส่วน ดังนี้ - แก้ไขเพิ่มเติมข้อ ๑๑ โดยคงการกำหนดเหตุแห่งการสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ตามหลักการของข้อ ๑๑ วรรคหนึ่งเดิม และตัดเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับผลของการสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. และแนวทางการแจ้งคำสั่งสันสิทธิตตามข้อ ๑๑ วรรคสอง - วรรคเจ็ดเดิมออก - เพิ่มข้อ ๑๑/๑ โดยกำหนดผลของการสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ตามข้อ ๑๑ วรรคสอง - วรรคห้า	๓.๑ การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิตในที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกร เพราะเปลี่ยนแปลงอาชีพ ถ้ามีคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ ได้รับการจัดที่ดินบางส่วนแล้ว ให้มีคำสั่งให้สันสิทธิตในที่ดินเฉพาะส่วนที่ไม่มีผู้ได้รับการจัดที่ดิน - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๓.๓๓ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เพื่อให้คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ ที่ได้รับการจัดที่ดินบางส่วนยังคงมีที่ดินไว้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำกินต่อไป และเมื่อคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติ ได้รับการจัดที่ดินบางส่วนดังกล่าวแล้ว ย่อมต้องสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินส่วนที่ไม่ได้รับการจัดเพื่อให้บุคคลอื่นที่มีคุณสมบัติเป็นเกษตรกรได้รับการจัดที่ดินต่อไป อย่างไรก็ตาม ควรมีหลักเกณฑ์การพิจารณาจำนวนเนื้อที่ที่ดินที่ผู้ได้รับโอนสิทธิหรือได้รับการจัดที่ดินแทนที่จะสามารถใช้ประโยชน์เพื่อประกอบเกษตรกรรมได้ สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๑๔ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕.๘๓ ไม่เห็นด้วย โดยผู้ที่ไม่เห็นด้วย จำนวน ๑ ราย มีความคิดเห็นสรุปว่าการเปลี่ยนแปลงอาชีพแม้จะเป็นความสมัครใจแต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมในแปลงที่ดินที่ได้รับอนุญาตอยู่จึงควรให้สิทธิเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่กับการประกอบอาชีพอื่นได้โดยไม่จำเป็นต้องสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน ในขณะที่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยอีกจำนวน ๑ ราย เห็นว่า ควรสั่งให้เกษตรกร	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมีความคิดเห็นสอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินบางส่วนตามร่างระเบียบฯ โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าวในประเด็นดังต่อไปนี้ (๑) <u>การให้สิทธิเกษตรกรการประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่กับการประกอบอาชีพอื่นได้โดยไม่สั่งให้สันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน</u> หากเป็นกรณีที่เกษตรกรประกอบอาชีพอื่นโดยไม่กระทบกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักและไม่เป็นการดำเนินการที่ขัดต่อระเบียบฯ ย่อมไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสันสิทธิตการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน จึงไม่มีประเด็นต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
เดิม และเพิ่มหลักเกณฑ์การพิจารณาออกคำสั่งให้เกษตรกรสละสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. บางส่วน ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของการสละสิทธิที่แปลงหรือทุกแปลงตามหลักการเดิม - <u>เพิ่มข้อ ๑๑/๒</u> โดยกำหนดแนวทางการแจ้งคำสั่งสละสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ตามข้อ ๑๑ วรรคหก - วรรคเจ็ดเดิม	ที่เปลี่ยนแปลงอาชีพนั่นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งแปลงทุกแปลง ๓.๒ <u>การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกรสละสิทธิในที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรขาดคุณสมบัติเพราะมีที่ดินเพียงพอแก่การครองชีพอยู่แล้ว (มีที่ดินเกินกว่าจำนวนเนื้อที่ที่กฎหมายกำหนด) ถ้าเนื้อที่ส่วนที่เกินนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรรายต่อไป ให้มีคำสั่งให้สละสิทธิในที่ดินเฉพาะเนื้อที่ส่วนที่เกินดังกล่าว</u> - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๙ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๕.๔๒ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เพื่อให้เป็นไปตามสิทธิที่เกษตรกรได้รับและยังคงมีที่ดินไว้ประกอบอาชีพทำกิน ซึ่งเมื่อเกษตรกรมีที่ดินเพียงพอแก่การครองชีพอยู่แล้ว ส.ป.ก. ย่อมสามารถจัดที่ดินนั้นให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้ทำประโยชน์ในที่ดินต่อไป อย่างไรก็ตาม ควรมีการเปรียบเทียบและทบทวนขนาดเนื้อที่ที่ คปก. กำหนดระหว่างเกษตรกรที่เป็นคนโสดกับเกษตรกรที่มีสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรม สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นอีกจำนวน ๑๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๔.๕๘ ไม่เห็นด้วย โดยผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๑ ราย มีความคิดเห็นสรุปว่า ควรจัดที่ดินในส่วนของเนื้อที่ส่วนที่เกินให้แก่เกษตรกรรายเดิมโดยวิธีการเช่า ในขณะที่ผู้ไม่เห็นด้วยอีกจำนวน ๑ ราย เห็นว่า การจัดที่ดินในเนื้อที่ส่วนที่เกินจะทำได้เฉพาะในกรณีที่ที่ดินส่วนที่เกินนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรรายต่อไป	(๒) <u>การเปรียบเทียบและทบทวนขนาดเนื้อที่ในการจัดที่ดินตามที่ คปก. กำหนดให้แตกต่างกันระหว่างเกษตรกรที่เป็นคนโสดกับเกษตรกรที่มีครอบครัว เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรม</u> การกำหนดขนาดจำนวนเนื้อที่ที่ดินที่จะสามารถจัดให้แก่เกษตรกรเป็นไปตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งอยู่นอกเหนือจากขอบเขตของบทอาศัยอำนาจตามร่างระเบียบฯ ฉบับนี้ จึงไม่มีประเด็นต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ (๓) <u>การเพิ่มคำจำกัดความของคำว่า “ทุจริต” และ “เหตุจำเป็นในการดำรงชีพ”</u> กรณีตามร่างระเบียบฯ ฉบับนี้ เป็นการกำหนดถ้อยคำเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาข้อเท็จจริงของเกษตรกรแต่ละรายเพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร และมีความเหมาะสมกับข้อเท็จจริงของท้องถิ่นนั้น ๆ ในแต่ละกรณี จึงไม่มีประเด็นต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	๓.๓ การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อกำหนดคำสั่งให้เกษตรกร <u>สันสิทธิในที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่และ</u> <u>ไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือน</u> เนื่องจากมีเหตุจำเป็นในการดำรงชีพซึ่งไม่ได้ <u>เกิดจากการทุจริต ให้มีคำสั่งให้สันสิทธิในที่ดินเฉพาะส่วนที่กระทำการฝ่าฝืน</u> <u>หน้าที่ดังกล่าว</u> - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๒.๙๒ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เนื่องจากการกระทำดังกล่าวเกิดจากเหตุ จำเป็นในการดำรงชีพซึ่งไม่ได้เกิดจากการทุจริตของเกษตรกร ดังนั้น การมี คำสั่งให้สันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่กระทำการฝ่าฝืนหน้าที่ ย่อมเกิดความเป็นธรรมแก่เกษตรกรและเพื่อให้เกษตรกรยังคงมีที่ดินไว้ ประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตาม ควรกำหนดเงื่อนไขของเหตุจำเป็นในการดำรง ชีพซึ่งไม่ได้เกิดจากการทุจริตให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการใช้การตีความ และปัญหา การใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้สันสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน สำหรับผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๑๕ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๖.๖๕ ไม่เห็นด้วย โดยผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๓ ราย มีความคิดเห็นสรุปว่า ควรให้ คำจำกัดความและยกกรณีตัวอย่างคำว่า “ทุจริต” และ “เหตุจำเป็น ในการดำรงชีพ” ในขณะที่ผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน ๑ ราย มีความเห็นว่า ควรมีคำสั่ง ให้เกษตรกรที่กระทำการฝ่าฝืนหน้าที่และไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือน เนื่องจากมีเหตุจำเป็นในการดำรงชีพซึ่งไม่ได้เกิดจากการทุจริตของเกษตรกรนั้น	

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	สิทธิการเข้าทำประโยชน์ที่ดินทั้งหมด ๓.๔ การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกร <u>สิทธิที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ยืมที่ให้กับ</u> <u>ส.ป.ก. หรือพันธกรณีที่มีอยู่กับสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ</u> <u>ส.ป.ก. และไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือน ให้มีคำสั่งให้สิทธิที่ดินเฉพาะ</u> <u>ส่วนที่มีมูลค่าเท่ากับจำนวนหนี้ค้างชำระตามหลักเกณฑ์ที่ คปภ. กำหนด</u> - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๒๗ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๔.๕๘ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เนื่องจากเกษตรกรยังจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ ในที่ดินเพื่อการครองชีพ และเพื่อให้เกษตรกรมีความพยายามในการชำระเงิน ตามสัญญาที่ยืมเงินและไม่เป็นภาระแก่ ส.ป.ก. โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์ที่ใช้ ในการคำนวณมูลค่าที่ดินกับจำนวนหนี้ค้างชำระให้มีความชัดเจนและสามารถ ดำเนินการได้ในทางปฏิบัติ สำหรับผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน ๑๒ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๕ ไม่เห็นด้วย โดยผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๑ ราย มีความเห็นว่า ควรระบุรายละเอียดของ การไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ยืมให้ชัดเจน เช่น ต้องผิดสัญญากี่ครั้ง ไม่ชำระหนี้ เกินกี่งวด เป็นต้น และผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๑ ราย มีความเห็นว่า จะคำนวณ มูลค่าที่ดินให้เท่ากับจำนวนหนี้ค้างชำระได้อย่างไรเนื่องจากมูลค่าของที่ดิน หากคิดเป็นจำนวนเงินจะมีมูลค่ามากขึ้นตามเวลาและการใช้ราคาประเมิน ย่อมมีมูลค่าแตกต่างกับราคาซื้อขายที่แท้จริงในตลาด ในขณะที่ที่ดิน ส.ป.ก. เป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งไม่อาจจำหน่ายได้เว้นแต่การตกทอดทางมรดกแก่ทายาท	

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ๓.๕ การกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้เกษตรกร <u>สละสิทธิในที่ดินบางส่วนได้ ในกรณีที่เกษตรกรกระทำการฝ่าฝืนหน้าที่และ</u> <u>ไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือน (ไม่ได้เกิดจากเหตุจำเป็นในการดำรงชีพ</u> <u>ซึ่งไม่ได้เกิดจากการทุจริต / การไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่ยื่นที่ทำกับ ส.ป.ก. หรือ</u> <u>พันธกรณีที่มียุกับสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก.)</u> <u>ถ้าการมีคำสั่งให้เกษตรกรสละสิทธิในที่ดินทั้งหมดจะก่อให้เกิดความเดือดร้อน</u> <u>เสียหายแก่เกษตรกรเกินสมควร และเกษตรกรรายนั้นยินยอมทำสัญญาเช่าที่ดิน</u> <u>กับ ส.ป.ก. ก็ให้มีคำสั่งให้สละสิทธิในที่ดินเฉพาะส่วนที่ไม่ได้ทำสัญญาเช่า</u> - ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๓๓ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๗.๐๘ เห็นด้วย โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า เนื่องจากการให้โอกาสเกษตรกรที่ยัง จำเป็นต้องใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการครองชีพซึ่งหากมีคำสั่งให้สละสิทธิการเข้า ทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดจะทำให้เกษตรกรไร้ที่ดินทำกิน โดยควรกำหนด หลักเกณฑ์การพิจารณาว่ากรณีอย่างไรจึงจะเป็นกรณีที่จะก่อให้เกิดความ เดือดร้อนเสียหายแก่การดำรงชีพของเกษตรกรเกินสมควร ในขณะที่ผู้แสดง ความคิดเห็น จำนวน ๖ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๒.๕๐ ไม่เห็นด้วยกับการ กำหนดหลักเกณฑ์ การสั่งสละสิทธิบางส่วนในกรณีดังกล่าว	
๔. ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ร่างระเบียบฯ ทั้งฉบับ	- ผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ จำนวน ๒๓๑ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๙๖.๒๕ เห็นด้วยกับร่างระเบียบฯ ในภาพรวมทั้งฉบับ โดยมีความคิดเห็นสรุปว่า	ส.ป.ก. ได้พิจารณาผลการสำรวจความคิดเห็นและ ข้อสังเกตเพิ่มเติมแล้วเห็นว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยและมี

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	เนื่องจากการให้สิทธิเกษตรกรในการชี้แจงและแก้ไขหากปฏิบัติไม่เป็นไปตามระเบียบและเป็นการกำหนดการกระทำที่สมเหตุสมผลหากเกษตรกรมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนด โดยเห็นควรให้ยกเลิกระเบียบฯ เดิมทั้งหมดและนำมารวมไว้ในร่างระเบียบฯ ฉบับนี้เป็นฉบับเดียว เพื่อให้สะดวกต่อการบังคับใช้ของเจ้าหน้าที่และการรับรู้ของประชาชน อย่างไรก็ตาม ควรทบทวนการกำหนดให้ ส.ป.ก.จังหวัด สามารถดำเนินการเพื่อออกคำสั่งให้สันติการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินได้โดยไม่ต้องมีการแจ้งเตือนโดยเห็นควรให้มีหนังสือแจ้งเตือนเกษตรกรก่อนทุกครั้ง และควรกำหนดระยะเวลาในการแจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพให้ไม่น้อยกว่า ๑๘๐ วัน หรือ ๑ ปี รวมทั้งควรลดขอบเขตของคำว่า “เครือญาติ” และไม่ควรรับรองคู่สมรสที่อยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสเนื่องจากขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ ควรกำหนดให้เกษตรกรสามารถแจ้งการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อไปประกอบกิจการอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนดได้ เช่น การประกอบกิจการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดิน เป็นต้น และกำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับสิทธิหรือการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของเกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรที่มีขึ้นก่อนวันที่ร่างระเบียบนี้ใช้บังคับเพื่อให้สิทธิหรือการดำเนินการนั้นยังอยู่ภายใต้บังคับของร่างระเบียบฯ หรือให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องในช่วงที่ร่างระเบียบฯ ใช้บังคับ เช่น การยื่นคำขอต่าง ๆ ที่ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณา เป็นต้น	ความคิดเห็นสอดคล้องกับการร่างระเบียบฯ ทั้งฉบับ โดยมีคำชี้แจงต่อความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว ในประเด็นดังต่อไปนี้ (๑) <u>การกำหนดนิยามคำว่า “คู่สมรส” และ “เครือญาติ”</u> บทนิยามคำว่า “คู่สมรส” และ “เครือญาติ” ตามร่างระเบียบฯ กำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบทนิยามในระเบียบ คปก. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรือทอดทอดทางมรดกสิทธิการเช่าหรือเช่าซื้อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้ระเบียบแต่ละฉบับภายใต้กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นไปอย่างสอดคล้องและมีเอกภาพ จึงไม่มีประเด็นต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ (๒) <u>การกำหนดให้เกษตรกรสามารถแจ้งการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อไปประกอบกิจการอื่นตามที่กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนดได้</u>

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
	สำหรับผู้แสดงความคิดเห็น จำนวน ๘ ราย หรือคิดเป็นร้อยละ ๓.๓๓ ไม่เห็นด้วย โดยผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๑ ราย มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยเฉพาะกรณี ที่กำหนดให้ต้องมีหนังสือแจ้งเตือนกรณีเกษตรกรขายที่ดินและหาตัวเกษตรกร ไม่พบ และผู้ไม่เห็นด้วยอีกจำนวน ๑ ราย มีความเห็นว่า ควรพิจารณา ปรับปรุงร่างระเบียบฯ บางข้อเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหที่อาจ เกิดขึ้นในอนาคต ในขณะที่ผู้ไม่เห็นด้วย จำนวน ๑ ราย มีความเห็นว่า ร่างระเบียบฯ เป็นการเพิ่มภาระและไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในปัจจุบัน กับทั้งไม่สอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบอื่น ๆ	กรณีนี้สามารถดำเนินการได้โดยการปรับปรุง กฎระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ๑) ประกาศกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดกิจการอื่นที่เป็น การสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดิน ตามมาตรา ๓๐ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติ การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒ และ ๒) ระเบียบ คปก. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการอนุญาตและการให้ผู้รับอนุญาต ถือปฏิบัติในการใช้ที่ดินหรือสหกรณ์ทรัพย์สำหรับ กิจการที่เป็นการสนับสนุนหรือเกี่ยวเนื่องกับการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๔๑ จึงไม่มีประเด็น ต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ (๓) <u>การเพิ่มบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับสิทธิหรือ การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของเกษตรกรที่มีขึ้น ก่อนวันที่ร่างระเบียบนี้ใช้บังคับ</u> เนื่องจากร่างระเบียบฯ มีประเด็นแก้ไขเพิ่มเติม ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิยื่นคำขอของเกษตรกร ในระเบียบฯ เดิมเฉพาะกรณีการยื่นคำขอสละสิทธิหรือ

ประเด็นการรับฟังความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	คำชี้แจง
		บอกเลิกสัญญาฯ เพื่อเพิ่มช่องทางอันเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกรในกรณีการใช้สิทธิยื่นคำขอดังกล่าวเท่านั้น ประกอบกับการยื่นคำขอสละสิทธิหรือบอกเลิกสัญญาฯ ตามระเบียบฯ เดิมเป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียวซึ่งมีผลให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทันทีตามที่เกษตรกรได้แสดงเจตนาไว้กับเจ้าหน้าที่ จึงไม่มีคำขอที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ซึ่งจะต้องมีบทเฉพาะการรองรับไว้ในร่างระเบียบฯ นี้อีกกรณีนี้จึงไม่มีประเด็นที่จะต้องปรับแก้ไขร่างระเบียบฯ